

Päikene paistab ja loodus kärssab

Kõige rohkem armastavad inimesed vaadata leegitsevat tuld ja voolavat vett ning jälgida teisi töötavaid inimesi. Seda kõike võimaldab tulekahju.

Tänavuse kevade ja suvehaku ilm ajab masendusse nii metsa- kui ka põllumehed. Vaid need, kel aega päikest nautida, on odavam (ilm parem kui Kanaaridel!) kere pörsaspunaseks päevitanud. Päikesepaistet, jah, seda jagus eelmisel kuul Eestimaale rohkem kui kunagi varem viimase poole sajandi jooksul.

Märtsis ei paistnud lähitulevik talunikele sugugi troostitu: talvine lumi läks küll vara ära, kuid vihma sadas Eesti peale poolteist korda tavalisest rohkem. Vaatamata sellele olid pritsimeestel käed tööd täis. Tavalise kulutulekuu aprilli asemel pandi luhad loomama juba kuu varem. Mida põletada, seda jätkus isegi mais. Kokku loeti kulupõlenguid üle 5000! Hävis hooneid, puid, põlumasinaid, pisiloomi ja -linde.

Jüri ja mai olid kuivad

Aprillis-mais olid taevakraadid üpris kinni keeratud: mõlemal kuul sai Eesti keskeltläbi vaid 15 mm vihma tavalise 40-50 mm asemel. Kirde-Eestis ei olnud lugu nii katastroofiline kui lääne pool, kus nädalaid ei tulnud taevast tilkagi. Lisaks kuivatasid mulda päikesepaiste ning tuul. Tavaline lugu, kui ollakse sattunud tohutu kõrgrõhkkonna mõjusfääri, mis nagu ilmapolitseinik tsükloneid eemale suunab.

Väike lohotus on see, et siinmail on olnud ka palju hullemaid põudasid. Kolm tänavust vedakuud on Tartu 137aasta-

Ain Kallis

Klimatoloog

Õnnetus Pühavaimu kirikuga paneb samuti mõtlema taevast lähtuvaile ohtudele, mis varitsevad meie kultuuriväärtusi. Karta on, et rahapuuduses pole kontrollitud ega vahetatud enamiku tornide piksekaitsmeid.

ses vaatlusreas sademetevaesuselt umbes 17.-20. kohal. Näiteks kaugel 1918. aastal sadas kolme kuuga vaid 16 mm, hiljuti, 1964. ja 1984. aasta kevadel, 50 mm ümber. (Tänavukevadiseks sademete koguseks saadi Tartu ilmajaamas muide 88 mm.) Kõva pöud oli ka 1941. ja 1963. aasta suvekuudel, see lõppes alles augustis.

Pikkil kuivaperioode esineb mais-juunis Lääne-Eestis 3-4 aastal kümnest, sisemaal umbes kaks korda harvemini.

Punase kuke kõht on suur

Nii ütleb Rõuge vanasõna. Metsatulekahjud said hoo sisse mais. Juuni alguseks teatati 110 põlengust, kus kannatada sai üle 750 ha metsa.

Need arvud kasvavad iga päevaga. Selliseid hiigeltule-

kahjusid nagu aastaid tagasi Vihterpalus või Virumaal, kui suitsupilved ulatusid Tartuni, pole õnneks tänavu ette tulnud.

Maailma mastaapides me silma ei paista. Seal, kus on suured metsaalad või rohtlad, on kahjud märksa hullemad. Viimase kahe sajandi kõige ohvrirohkem metsatulekahju leidis aset USAs Wisconsinis osariigis: 8. oktoobril 1871 hukkus Peshtigos 1182 inimest, kannatada sai peale metsa ka 16 linna. 400 ohvriga põlenguid on sealmaal juhtunud mitmeid.

Hiina suurimaks tulekahjuks peetakse nn. suure musta draakoni põlengut 1987. aastal, kui hävis 1,3 miljonit hektarit metsa ning tuli ja ving nõudsid 221 inimest.

Naabermaal Mongoolias kõrbes 1996. aastal tules 2,3 miljonit ha metsa, 7,8 miljonit ha karjamaad, hukkus 25 inimest ning 7000 karilooma. Rohelisel Mandril on aga punane kukk niivõrd tavaline nähtus, et suur osa sealseid puuliike ei hakka enne kasvamagi, kui pole tulet kõrvetada saanud.

Igal aastal kustutavad Austraalia tuletõrjujad tuhandeid põõsasmetsa põlenguid. Alles see oli, kui olümpialinna Sydney piiras kolmest küljest tulerõngas, mille ulatus oli 1300 kilomeetrit. Suurimat kahju sai riik vahest 1983. aasta tuhkapäeval (!), kui mandri kaguosas hukkus tules 71 inimest ning 300 000 karilooma.

Metsade tuleohtlikkust näitab vastav indeks, mis kujutab endast kompleksnäitajat, kus arvestatakse nii õhutemperatuuri kui ka -niiskust ja sademete hulka. Aimu Eesti laantes

valitsevast olukorrast saab meteoroloogia- ja hüdroloogiainsituudi veebileheküljelt (www.emhi.ee). Ohtu pole, kui indeks on 0-100; IV klass (suur tuleoht) püsib metsades, mille indeks on 3001-7000. Üle selle on käes V klass ehk oht, kus ei maksaks asjata kedagi metsa saata. Praegu on kõige hullem lugu Jõgeva- ja Raplamaal, kus arvud ulatuvad erakordselt 11 000-12 000ni. Umbes nagu püssirohutünni kohal.

Kartkem äikest!

Kuigi päästvat vihmavett oodatakse pikisilmi, peidavad mustad piksepilved endas ka ohtu. Sel kuul möödub täpselt 250 aastat Benjamin Franklini kuulsast katset tuulelohega, mis tõestas, et välk on vaid elektrinähtus. Tema leiutus, piksevarras on säästnud sadu tuhandeid inimesi ning palju ehitisi. Saksa filosoof Georg C. Lichtenstein on kirjutanud: "See, et kirikus jumalateenistust peetakse, ei tee veel piksevarrast torni otsas ülearuseks."

Muide, kõige ohtlikum elukutse XVIII sajandi Inglismaal oli kiriku kellalööja oma, sest pikse ajal pidi kelli helistama. 30 aastaga sai surma 103 kellalööjat. Teadaolevalt viimati helistati äikesel ajal kirikukelli 1914. aastal Austria Alpides.

Õnnetus Pühavaimu kirikuga paneb samuti mõtlema taevast lähtuvaile ohtudele, mis varitsevad meie kultuuriväärtusi. Karta on, et rahapuuduses pole kontrollitud ega vahetatud enamiku tornide piksekaitsmeid. Kui üldse. Parem hoida kui oiata, nagu ütlesid meie esivanemad.